

75 URTE MUSIKA ITZALPEAN JOTZEN

Bizitzak, batzuetan, garrantzizkoa den gauza bakarra unea bera dela sinestarazten digu. Atzo goizekoa, gure nagusiek gogora ekartzen dituzten kontuen zati da, eta bihar-etzikoa, gure seme-alaben etorkizun beldurtia. Esaldi horrek duen egia hauxe da: *Usartzan* gure jatorriak astintzen hasi ginenean, Bandako nagusien istorioak eta kontakizunak azaltzen hasi ziren eta gure hirian txistuak izan dezakeen geroaren aurrean beldurra hasi zen azalerarazten. Txistuak Eibarren izan dezakeen etorkizunaren beldurrez bagaude ere Eibarko udal txistularien iraganari begirada bat botako diogu gure etorkizuna zein izan daitekeen igartzearren.

Eta iraganeko rotan, gure herrian, danbolina eta txirula aipatzen dituen 1566ko agiri bat dugu, hona:

“En Eibar el Abad de Orbea hirió a Antón de Ybarra, el clérigo había acudido armado de espada y rodela a un banquete amenizado al son de flauta y tamboril”.

Hala ere horrekin ez dugu esan nahi udal musikari koplakariez ari garela berbetan. Figura hori hurrengo mendean azalduko da. Lerro horietan aipatu den gertakizun hori XVI. mendean gertatu zen. Sasoi hartan, boterea, elizaren eta herri bakoitzeko jauntxoek eratutako udalen eskuetan zegoen.

Alde batetik, elizak, sasoi jakin batzuetan, danbolinteroak eskatzen zituen jaietan dantzak kontrolatzeko eta gazteen gehiegikeriak zaintzeko. Horrela, jaiegunetan itxura ona zaintzen zen. Bestalde, udalak, berak kontratatzen zuen musikaria kontrolatuta, jaiak eta olgeta zaratatsuak ere kontrolatu egiten zituen.

Agiri zaharretan ikusten dugunez, 1610, 1669 eta 1756 urteetako udal bilkuretan esate baterako, herriak San Juan eta Arrate jaietarako soldatapeko danbolinteroak kontratatzea erabaki zuen.

UDAL MUSIKARIAREN JATORRIA

Horrela sortu zen udal musikariaren figura; eta horren inguruan hainbat datu bilatu daitezke. Agiñagakoa esate baterako: udal erabaki batek dioenez, kontratu bat egin zen 1658ko Agiñagako San Migel jaietan, irailaren 29an, danbolintero bat izateko. Gutxienez 1704. urtera arte iraun zuen jai horietarako danbolintero hartzeko ohitura horrek.

Horrela, batzuetan gezi, besteetan gozo, danbolinteroaren figurak segitu egin zuen gure herrian. Elgoibarko Domingo Garagarza 1722an, edo, 1726an, jaiotzez bergararra baina Elgoibarren bizi zen Domingo Barrutia bezalako izenak izango dira gerora sortuko zen Txistulari Bandaren ernamuin edo sustrai.

1749an, Domingo Garagarzaren semea, Javier, kontratatu zuten danborra jotzeko; orduan hasi ziren txistulariaren eta danbolinteroaren figurak, danborrarekin doan hirugarren baten laguntzaz.

Horrez gain, danborra arma desfileetarako ere erabiltzen zen.

1753. urtean, Juan Barrutia zen danbolintero -"Marruko" gaitzenez ezagutzen zena-; 1756an Domingo Barrutia.

1796. urtean Martin Antonio Bustindui durangarra izan zen Eibarko udal danbolintero plaza edo lanpostua eskuratu zuena.

Handik aurrera, beste asko izan ziren lan hori bete zutenak: Thomas Arrospide arrasatearra 1801ean, Francisco Gorrochategui 1858an edo Policarpo Larrañaga eibartarra 1896an. 1903an, Florencio Ansola elgoibartarrak bere hautagaitza aurkeztu zuen plaza hori eskuratzeko; lana eskuratu eta 47 urte egin zituen.

Sasoi hartan azaltzen hasia zen Txistulari Bandaren figura, txistulari birekin eta atabal batekin. Argigarria da dokumentu honek dioena: *“La banda de tamborileros se compone en estos momentos de un tamborilero primero, un segundo y un tambor que a la vez es pregonero. El primero cobra 547,50 pesetas, el segundo 300 y el tamborrero y pregonero 366,25.”*

BULTZADA HANDIA

1927an, Euskal Herriko Txistularien Elkarte Arraten fundatu eta gure Arrateko Ama txistularien zaindari izendatua izan zenean, demaseko bultzada eman zitzaion armagintzaren herrian gure instrumentuari.

Eibarko batzokia izan zen 1903ean danbolintero bat kontratatzeke eskaera egin zuena; huraxe bera izango zen gero Txistulari Bandaren zuzendaritza hartuko zuena, Hauexek dira horri buruzko udal dokumentuak, hitzez hitz jasota:

“Escrito del Batzoki eibartarra sobre el nombramiento de tamborilero.

Seguidamente se dio lectura a un escrito que suscriben el presidente y el secretario del batzoki eibartarra, recomendando al Ayuntamiento exija al nombrar tamborilero que éste tenga conocimiento de las danzas populares; que en la Academia de Música se enseñe a tocar el “Chistu” y que en las fiestas patronales se organicen concursos de chistularis y que se dispuso en cuanto a lo primero que el jurado tiene ya tomado el programa de oposiciones y que él se debe ajustar y en cuanto a lo restante que si se amplía la Academia de Música como se proyecta se tendrá en cuenta lo que proponen.”

Lanpostu hori Leon Laspiur bergararrak eskuratu zuen eta Eibarrera etorri zen bizitzera. 1935ean eratu zegoen Txistulari Banda gaur egun ezagutzen dugun eran. Leon Laspiur bera zen lehenengo txistularia eta Bandaren zuzendaria; Florencio Ansola eta Lucio Bengoa ziren bigarren txistulariak, Sabino Barrenetxeak silbote lanpostua zuen eta Pedro Alberdi zen atabalaria.

Horiekin hasi zen gaur egun gu geu garenaren benetako historia.

Hala ere, gerratea tarteko, Leon Laspiurrek Banda utzi egin behar izan zuen arrazoi politikoenatik. Florenciok Bandan segitu zuen 1950. urtera arte; Sabinok txistua jotzen jarraitu zuen, baita Astorgako espetxean zegoela ere, eta Pedrok pregoilari izaten segitu zuen.

Baina sasoi hartan izenen bat azpimarratu beharko bagenu Lucio Bengoaren izena aipatu beharko genuke; gerra ostean zuzendari lanpostua eskuratu zuen; izatez Musika Bandaren zuzendariorde zena -hain zuen, klarinete jolea-, 29 urte egin zituen Txistulari Banda zuzentzen, jaietan eta kalejiretan gaur egun oraindik bizirik dirauen giroari eusten. Bandako musikariak txistulari bilakatuak: urte haietan Eibarko bandan asko geneuzkan horrelakoak. Luis Pintado edo Ignacio Azkargorta ere ezin ditugu ahaztu; ezta Bandan sartzeko beste askok egindako ahaleginak ere ez, Sabino Mendikutek edo Amador Alberdik egindakoak esate baterako.

GAUR EGUNEOA

Destinoak edo Lucio Bengoaren zolitasunak, Eibarren, txistuaren historian benetan garrantzizkoak izan diren alderdi hauek bion sustapena ekarri zuen: Alde batetik, gerra ostean, Euskal Herriko Txistularien Elkarte martxan jartzea, Isidro Ansorenaren laguntzari esker, eta bestetik, Eibarko Txistulari Banda berritzea.

1969. urtean Luciok Jose Luis Perez Sarasketari deitu zion bigarren txistulari izan zedin; une hartan, Soralezeko Txistulari Bandaren zuzendari zen. Juan Larrinagarekin ere berdin jokatu zuen. Bermeotarra jaiotzez, Juan Eibarren bizi zen; Gregorio Santa Kruzen dantza taldearen txistulari izandakoa eta Kultural Arrate-an TXISTU Akademiaren sortzailea genuen. Banda berriro osatuta zegoen, baina zoritxarrez Lucio handik urtebetera zendu zen eta ez zuen Bandaren fruiturik ezagutu.

Orduan hasi zen kideen txandaketa. Jose Luis Perez Sarasketak lehen txistulariaren betekizunak hartu zituen bere gain eta Mireya Astiz sartu zen; Euskal Herriko lehenengo andrazkoa izan zen udal txistulari izaten. Juan Larrinagak silbotearekin segitu zuen, eta, Alberto Alberdik, Pedro bere aitaren atabala hartu zuen eskuretan; horrela sendotu zen "Maria Ospitxal"enekoan leinua.

Hortik aurrera sortu zen Txistulari Bandaren berriztapen handiena. Handik urte batzuetara Javier Zorrakin sartu zen bigarren txistulari legez (1971), Bonifacio Laskurain txistulari bergarar ezagunak Perez Sarasketari egindako iradokizunak betez. 1973. urtean, Idoya Astiz, Ana Larreategi eta Gorka Alkoba sartu ziren bandan. Horiek denak, sasoi hartan izaten ziren emanaldi ugari haiei erantzutearren sartu ziren.

Bestalde, etorkizunari begira AMALUR taldean Gazteen Banda bat eratu zen ondoko hauekin: Jose Miguel Laskurain (Zuzendaria eta lehen txistularia), Enrike Montero (2. txistularia), Asier Castelos (silbotea) eta Sabino Barrenetxearen biloba eta German Eraña (atabala). Gero, Perez Sarasketaren loiba, Elena Perez, ere gehitu zitzairen. Eibarko txistu jotzearen etorkizuna handik zetorren, kalitate handikoa zelako, Donostiako Musika Kontserbatorioan Jose Ignacio Ansorenarekin eskuratutako ezagutzaren ondorio.

Gaur egun, 70. hamarkadatik aurrera, ondokoek osatzen dute Banda: Elena Perez lehen txistularia eta zuzendaria, Enrike Montero bigarren txistularia, Mireya Astiz, Jose Luis Perez Sarasketa, Iratxe Jimenez eta Jose Miguel Laskurain, Asier Castelos eta Javier Zorrakin silboteak, German Eraña atabala eta Iñaki Orbegozo perkusioan.

Gure Txistulari Udal Bandak -gaur egun USARTZA Txistulari Banda izena duena 2001. urteaz geroztik- bere lehen 75 urteak gainditu ditu, eta gaudenok badugu behintzat 100 urtera heltzeko asmoa. Baina hortik aurrera etorkizuna ez da oso gozo azaltzen gure hirian. Gure aldetik, eibartarrak Txistulari Bandarekin pozik eta harro sentitzea nahi dugu herriko kalejira, kontzertu, inaugurazio eta gainerako protokoloetan. Gure musika da egiten jarraitu nahi duguna; Eibarko historiaren parte izaten segitzea.

Eibartar guztiak gutaz harro sentitzea nahi dugu; zuen txaloekin eta adorearekin etorkizunean ere elkarrekin izatea.

Jose Miguel Laskurain eta Jose Luis Perez Sarasketa.
USARTZA TXISTULARI BANDA